

Sygn. akt I CSK 106/08

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 17 października 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Elżbieta Skowrońska-Bocian (przewodniczący)

SSN Grzegorz Misiurek

SSN Kazimierz Zawada (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Przedsiębiorstwa Handlowo-Usługowo-Produkcyjnego A.
Spółki z o.o. w Z.

przeciwko J.W. C. H. S.A. w Z.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 17 października 2008 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 5 września 2007 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok w zakresie oddalającym apelację
w części skarżącej zasądzenie od strony pozwanej kwoty
przenoszącej 128 863,10 zł (sto dwadzieścia osiem tysięcy
osiemset sześćdziesiąt trzy złote i dziesięć groszy) i w tym
zakresie przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do
ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach
postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 20 listopada 2006 r. utrzymał w mocy w stosunku do pozwanej J.W. C. H. – Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Z. nakaz zapłaty na rzecz powodowej spółki w części dotyczącej kwoty 293 729,13 zł z określonymi bliżej odsetkami.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny oddalił apelację pozwanej spółki J.W. C. H.

Z dokonanych w sprawie ustaleń wynika, że pozwana spółka J.W. C. H. (inwestor) w dniu 31 sierpnia 2004 r. zawarła w celu wybudowania obiektu mieszkalnego przy ul. T. [...] w Ł. umowę o roboty budowlane z N. I. – Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. (generalny wykonawca). Paragraf 1 ust. 2 umowy upoważniał generalnego wykonawcę do realizacji umowy przy pomocy określonych podwykonawców; jednym z nich – w zakresie prac produkcyjno-montażowych stolarki okiennej i drzwiowej – była A. K. – Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. W dniu 22 kwietnia 2005 r. generalny wykonawca zawarł ze spółką A. K. umowę mającą za przedmiot „sprzedaż, dostawę i montaż stolarki okiennieo-drzwiowej”. Inwestor pismem z dnia 12 maja 2005 r. zaakceptował tę umowę po przedłożeniu mu jej przez generalnego wykonawcę. W okresie od 4 listopada do 14 grudnia 2005 r. spółka A. K. wystawiła i przedłożyła generalnemu wykonawcy siedem faktur. Cztery z nich nawiązywały do umowy zawartej przez tę spółkę z generalnym wykonawcą w dniu 22 kwietnia 2005 r. Jedną z tych czterech faktur (nr [...]), wystawioną w dniu 14 grudnia 2005 r. i opiewającą na kwotę 164 866,03 zł, dotyczyła dostawy 249 okien w dniach 9 i 14 grudnia 2005 r. Dostawa tych okien została potwierdzona protokołem inwentaryzacji. Żadna z wskazanych faktur nie została zapłacona przez generalnego wykonawcę, gdyż nie był on – jak wyjaśnił – w stanie regulować swoich zobowiązań wobec spółki A. K. z powodu zalegania z zapłatą względem niego przez inwestora. W dniu 6 grudnia 2005 r. generalny wykonawca złożył inwestorowi oświadczenie o odstąpieniu od umowy o roboty budowlane. Dnia 20 stycznia 2006 r. komisja inwentaryzacyjna złożona z przedstawicieli generalnego

wykonawcy i inwestora sporządziła protokół inwentaryzacji robót wykonanych; załącznik nr 11 zawierał spis okien niewbudowanych, a załącznik nr 21 – spis stolarki okiennej wbudowanej. Dnia 1 marca 2006 r. spółka A. K. zawarła z powodową spółką umowę przelewu. W drodze tej umowy przelała na powodową spółkę wierzytelności przysługujące jej względem inwestora i generalnego wykonawcy jako podmiotów zobowiązanych w stosunku do niej solidarnie z mocy art. 647¹ § 5 k.c.

Opierając się na powyższych ustaleniach, Sąd Apelacyjny podzielił pogląd Sądu Okręgowego, że powodowa spółka nabyła w drodze przelewu od spółki A. K. wierzytelności w stosunku do inwestora w łącznej kwocie 293 729,13 zł, tj. w kwocie odpowiadającej sumie objętej czterema fakturami wystawionymi przez spółkę A. K. w związku z umową zawartą z generalnym wykonawcą w dniu 22 kwietnia 2005 r. Spółka A. K. nabyła wierzytelności w tej wysokości w stosunku do inwestora na podstawie art. 647¹ § 5 k.c. i mogła je jako zbywalne przelać na powodową spółkę.

W skardze kasacyjnej pozwana spółka J.W. C. H. zakwestionowała wyrok Sądu Apelacyjnego w części dotyczącej kwoty 164 866,06 zł, tj. w zakresie obejmującym sumę, na którą opiewa faktura wystawiona przez spółkę A. K. w dniu 14 grudnia 2005 r. w związku z dostawą 249 okien. Zdaniem skarżącej, wyrok Sądu Apelacyjnego w części zasądzającej kwotę 164 866,06 zł narusza art. 647¹ § 5 k.c. Dostawa okien stanowiła wykonanie umowy sprzedaży, a art. 647¹ § 5 k.c. nie dotyczy umów sprzedaży. Jego hipotezą są objęte jedynie roboty budowlane wykonane przez podwykonawcę. Spółka A. K. nie nabyła więc wierzytelności względem inwestora o zapłatę, której dotyczy faktura z dnia 14 grudnia 2005 r., i tym samym nie mogła przelać takiej wierzytelności na stronę powodową.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 647¹ § 5 k.c., podmiot zawierający umowę z podwykonawcą oraz inwestor i wykonawca (generalny wykonawca) ponoszą solidarną odpowiedzialność za zapłatę wynagrodzenia za roboty budowlane wykonane przez podwykonawcę. Celem tego przepisu, jak i całego art. 647¹ k.c. – wprowadzonego ustawą z dnia 14 lutego 2003 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych

innych ustaw (Dz. U. nr 49, poz. 408) z mocą od 24 kwietnia 2003 r. – było przeciwdziałanie negatywnemu zjawisku niepłacenia wynagrodzeń za prace wykonane przez małych i średnich przedsiębiorców – podwykonawców (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2008 r., III CZP 6/08, OSNC 2008, nr 11, poz. 121).

W najprostszej sytuacji, w której dochodzi do wykonania prac budowlanych przez podwykonawcę, zobowiązani solidarnie na podstawie art. 647¹ § 5 k.c. do zapłaty wynagrodzenia podwykonawcy są inwestor i wykonawca. Przesłankami solidarnej odpowiedzialności inwestora i wykonawcy są, z jednej strony, zawarcie przez nich umowy o roboty budowlane, a z drugiej, zawarcie przez wykonawcę umowy o podwykonawstwo z określonym przedsiębiorcą. Objęta hipotezą art. 647¹ § 5 k.c. umowa o roboty budowlane musi, zgodnie z art. 647¹ § 1 k.c., określać, które roboty wykonawca będzie realizował przy pomocy podwykonawców. Wymagania dotyczące objętej hipotezą art. 647¹ § 5 k.c. umowy o podwykonawstwo, zawartej przez wykonawcę, określają przepisy art. 647¹ § 2, 4 i 6 k.c.

Mogą nasuwać się wątpliwości co do tego, jakie umowy są warunkującymi zastosowanie art. 647¹ § 5 k.c. umowami o podwykonawstwo. Brzmienie art. 647¹ § 5 k.c. mogłoby wskazywać, że także umowa z podwykonawcą powinna być umową o roboty budowlane w rozumieniu art. 647 k.c.; w przepisie tym jest mowa o robotach budowlanych wykonanych przez podwykonawcę. Jak jednak zauważono w piśmiennictwie, wielu podwykonawców świadczy swoje usługi na rzecz wykonawcy nie na podstawie umowy o roboty budowlane, lecz na podstawie umowy o dzieło. Podwykonawcy ci zasługują na ochronę wynikającą z art. 647¹ § 5 k.c. niemniej niż podwykonawcy świadczący swoje usługi na rzecz wykonawcy na podstawie umowy o roboty budowlane. Ostatecznie więc trzeba przyjąć, że wynikającą z art. 647¹ § 5 k.c. ochroną są objęci zarówno podwykonawcy spełniający swoje usługi na podstawie umowy o roboty budowlane, jak i podwykonawcy spełniający swoje usługi na podstawie umowy o dzieło. Z odwołania się w omawianym przepisie do robót budowlanych wykonanych przez podwykonawcę należy wywieść jedynie wymaganie, aby rezultat świadczenia podwykonawcy spełnionego na podstawie umowy z wykonawcą składał się na

obiekt stanowiący przedmiot świadczenia wykonawcy w ramach zawartej z inwestorem umowy o roboty budowlane. Tylko wtedy, gdy rezultat świadczenia podwykonawcy wchodzi w skład obiektu stanowiącego przedmiot świadczenia wykonawcy w ramach umowy o roboty budowlane, można usprawiedliwić nałożenie na inwestora obowiązku zapłaty wynagrodzenia podwykonawcy, połączonego węzłem solidarności z obowiązkiem zapłaty wynagrodzenia podwykonawcy przez wykonawcę. Okolicznością usprawiedliwiającą nałożenie tego obowiązku jest zrealizowanie części świadczenia wykonawcy na rzecz inwestora kosztem podwykonawcy, tj. bez otrzymania za to należnego wynagrodzenia od wykonawcy.

Nie są natomiast niewątpliwie umowami o podwykonawstwo w rozumieniu art. 647¹ § 5 k.c. umowy zawierane przez wykonawcę z dostawcą maszyn i urządzeń potrzebnych do wykonania robót budowlanych, jak też umowy zawierane przez wykonawcę z dostawcą materiałów budowlanych.

Zobowiązanie się przez spółkę A. K. w umowie z dnia 22 kwietnia 2005 r. wobec generalnego wykonawcy do „sprzedaży, dostawy i montażu stolarki okiennie-drzwiowej”, mogłoby sugerować kwalifikowanie tej umowy w zakresie dotyczącym sprzedaży i dostawy stolarki okiennie-drzwiowej jako umowy sprzedaży, a w zakresie dotyczącym montażu tej stolarki - jako umowy o roboty budowlane lub umowy o dzieło (co do trudności rozgraniczenia umowy o roboty budowlane od umowy o dzieło por. w szczególności wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 1998 r., II CKN 653/97, OSNC 1998, nr 12, poz. 207). W rzeczywistości chodzi tu jednak tylko o jedną umowę, a mianowicie o umowę o roboty budowlane lub umowę o dzieło, dotyczącą wykonania wspomnianej stolarki zgodnie z dokumentacją projektową i zamontowania jej według uzgodnionego harmonogramu w trakcie wznoszenia budynku (por. w szczególności § 2, 3, § 4 pkt i § 5 pkt 2 umowy).

Umowa ta należy więc - bez względu to czy się ją ujmie jako umowę o roboty budowlane, czy też jako umowę o dzieło - do objętej zakresem zastosowania art. 647¹ § 5 k.c. kategorii umów o podwykonawstwo. Okoliczność ta nie wystarczała jednak do zastosowania tego przepisu w odniesieniu do wynagrodzenia spółki A. K. za okna, dostarczone w ramach tej

umowy, ale ostatecznie – wbrew jej treści - nie zamontowane w obiekcie stanowiącym przedmiot świadczenia generalnego wykonawcy na rzecz inwestora. Jak już była o tym mowa, koniecznym warunkiem zastosowania art. 647¹ § 5 k.c. jest wykonanie robót budowlanych przez podwykonawcę, przez co należy rozumieć zrealizowanie części obiektu stanowiącego przedmiot świadczenia wykonawcy w ramach umowy zawartej z inwestorem. Tylko zapłata wynagrodzenia za wykonanie przez podwykonawcę tak rozumianych robót budowlanych jest objęta solidarną odpowiedzialnością inwestora i wykonawcy. W sytuacji, w której nie doszło do zamontowania okien w budynku, nie można było nawet wykluczyć, na co trafnie pozwana zwróciła uwagę w skardze kasacyjnej, domagania się zwrotu dostarczonych na plac budowy okien wskutek odstąpienia od umowy.

Ze względu na zasadność przytoczonej podstawy kasacyjnej Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.